

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»



КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: «Розрахунки з постачальниками ТОВ «ДРУЖБА СВК»:
облік та аналіз»**

ШИФР КРБ.ОтаА.1.579-03.4.1

Здобувачки: _____ Мусаєвої К.Є.

Керівник: _____ доц. Ступницька Т.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "6" червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки
і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

«____» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Мусаєвої Катерини Євгеніївни

-
1. Тема роботи: *«Розрахунки з постачальниками ТОВ «ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз»*

Затверджена наказом ОНТУ від 06 жовтня 2023 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи *6 червня 2024 р.*
3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за 2021-2022р.р.*

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Сутність, значення та законодавча база обліку розрахунків з постачальниками. Техніко-економічна характеристика підприємства та аналіз кредиторської заборгованості за два роки на ньому. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку розрахунків з постачальниками на ньому. Висновки та пропозиції.*

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць – 13, рисунків – 7.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **15 лютого 2024 р.**

Керівник _____ Ступницька Т.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Мусаєва К.Є.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	15.02.24 - 15.03.24	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	16.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.04.24 - 25.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.24 - 06.06.24	

Здобувачка-бакалавр _____ Мусаєва К.Є.

Керівник роботи _____ Ступницька Т.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-бакалавр Мусаєва К.Є. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Розрахунки з постачальниками ТОВ «Дружба СВК»: облік та аналіз»

В кваліфікаційній роботі було проведено вивчення теоретичних основ обліку та аналізу розрахунків з постачальниками, також був досліджений стан бухгалтерського обліку та обліку розрахунків з постачальниками у ТОВ «ДРУЖБА СВК». Проведені в кваліфікаційній роботі дослідження були спрямовані на розробку певних пропозицій, щодо вдосконалення організації обліку операцій з обліку даних розрахунків.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. В першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто економічну сутність обліку розрахунків з постачальниками: визначення кредиторської заборгованості, її класифікація, форми розрахунків, їх документальне оформлення, відображення розрахунків з постачальниками на рахунках бухгалтерського обліку та у формах фінансової звітності. В другому розділі роботи здійснено аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Дружба СВК» за 2021-2022 рр. та аналіз кредиторської заборгованості, розглянути етапи аналізу кредиторської заборгованості. В третьому розділі розглянуто організацію бухгалтерського обліку та обліку розрахунків з постачальниками у ТОВ «ДРУЖБА СВК».

У висновках вказуються результати проведеного дослідження питань обліку розрахунків з постачальниками ТОВ «ДРУЖБА СВК», надано рекомендації та пропозиції, щодо удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками з метою покращення діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	- 62 с.;
таблиць	- 13;
рисунків	- 7.

ЗМІСТ

	С.
Вступ	5
1. Економічна сутність обліку розрахунків з постачальниками.....	7
1.1. Нормативно-правова база та завдання обліку розрахунків з постачальниками.....	7
1.2. Поняття кредиторської заборгованості та її класифікація	9
1.3. Готівкові та безготівкові форми розрахунків.....	14
1.4. Методологія бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками за національними стандартами	21
2. Економічний аналіз діяльності та аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	31
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства	31
2.2. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства.....	34
3. Стан бухгалтерського обліку та обліку розрахунків з постачальниками ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	45
3.1. Характеристика організації обліку на підприємстві	45
3.2. Облік розрахунків з постачальниками у ТОВ «ДРУЖБА СВК»	52
Висновки та пропозиції	55
Список використаних джерел.....	59

ВСТУП

Фінансове середовище зумовлює функціонування та взаємодіє з системою розрахунків, яка опосередковує фінансово-господарську діяльність підприємства. Розрахунки, маючи постійно діючий, динамічний характер потребують певних управлінських рішень, що здійснюються на основі чисельних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у загальній сукупності якої належить обліковій інформації.

Такі важливі фінансові показники як платоспроможність та ліквідність обчислюються, виходячи з облікових даних про заборгованість за розрахунками та характеризують фінансовий стан кожного окремого підприємства, і держави взагалі, впливають на рівень їх інвестиційної привабливості, кредитоспроможності, рентабельності діяльності.

Незабезпеченість підприємств власними оборотними коштами викликана недоліками в управлінні кредиторською заборгованістю, яка часто характеризується достатньо високим рівнем частки простроченої заборгованості. Тобто в Україні продовжується криза неплатежів між підприємствами як за внутрішніми так і за зовнішніми розрахунками, несвоєчасні надходження до бюджету, за іншими операціями. Подолати такий стан можна за умов впровадження на підприємствах ефективної системи управління кредиторською заборгованістю, складовими якої є облік та аналіз кредиторської заборгованості підприємства, що свідчить про актуальність обраної теми.

Метою даної кваліфікаційної роботи є розкриття питань, пов'язаних з бухгалтерським обліком та аналізом розрахунків з постачальниками у ТОВ «ДРУЖБА СВК» та розробкою практичних рекомендацій щодо удосконалення їх обліку відповідно до діючого законодавства України.

Завданнями дослідження кваліфікаційної роботи є: вивчення питань економічної сутності обліку розрахунків з постачальниками: розкриття сутності та класифікації кредиторської заборгованості; розгляд нормативно-правових документів, які регулюють облік розрахунків з постачальниками в Україні; вивчення методичних аспектів бухгалтерського обліку розрахунків з постачаль-

никами за національними стандартами; аналіз основних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 роки; здійснення аналізу кредиторської заборгованості ТОВ «ДРУЖБА СВК» за два роки; розгляд організації обліку та обліку розрахунків з постачальниками ТОВ «ДРУЖБА СВК»; формування рекомендацій щодо покращення організації обліку на підприємстві.

Об'єктом дослідження в даній кваліфікаційній роботі є розрахунки з постачальниками, предметом дослідження – облік та аналіз розрахунків з постачальниками ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Теоретичною основою кваліфікаційної роботи послуговували роботи таких вчених як І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, І.О. Власова, Г.В. Власюк, П.Н. Гарасим, Н.П. Гарасим, С.В. Зеленко, В.М. Івахненко, Н.А. Лобода, Є.В.Мних, В.С. Муковіз, Г.О. Партин, О.М. Попазова, П.Я. Попович, Г.В. Савицька, В.В. Сопко, Ю. Тютюнник, А. Шеремет та ін.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, наукові праці вітчизняних учених з питань обліку та аналізу розрахунків з постачальниками, а також дані первинного, аналітичного і синтетичного обліку досліджуваного підприємства, річні звіти, дані статистичної звітності, виробничо-фінансові плани, довідкові матеріали.

У процесі дослідження використовувались методи наукової абстракції, індукції та дедукції, ретроспективного аналізу (при визначенні поняття і змісту кредиторської заборгованості), логічного моделювання (при обґрунтуванні виникнення розрахунків), групування, порівняння, абсолютних та відносних величин, аналізу і синтезу, методи конкретизації, моделювання, аналогії, спостереження, балансовий метод.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел.

В даній кваліфікаційній роботі розглянуті питання обліку та аналізу розрахунків з постачальниками на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК».

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

1.1. Нормативно-правова база та завдання обліку розрахунків з постачальниками

Взаємовідносини як між підприємствами, так й між підприємствами і населенням, переважно мають характер грошових розрахунків. Такі взаємовідносини ґрунтуються на використанні грошей у їх функціях – засобів обігу і засобів платежу. При цьому підприємство водночас є постачальником для одних і покупцем для інших. Постачальник – юридична або фізична особа, яка забезпечує підприємство матеріальними ресурсами, необхідними для виробництва конкретних товарів і послуг. Кількість постачальників для різних за обсягом підприємств може суттєво відрізнятись. Відповідальність за виконання великомасштабних проектів постачання покладаються на одне підприємство (компанію) – генерального постачальника. Генеральний постачальник відповідає за якість поставленої продукції, виконання узгодженого графіку постачання, за відповідність товару технічним характеристикам, передбаченим контрактом, незалежно від того, ким вироблений цей товар.

Правильна організація і побудова обліку грошових розрахунків між підприємствами має велике значення, оскільки забезпечує швидке завершення кругообігу оборотних коштів, перехід їх з товарної форми в грошову, створює необхідні умови для безперебійної оплати придбаних товарно-матеріальних цінностей.

Основними завданнями обліку розрахунків з постачальниками є:

- формування повної і достовірної інформації про стан розрахунків з постачальниками за товарно-матеріальні цінності, необхідної внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності – керівникам, засновникам, учасникам і власникам майна організації, а також зовнішнім – інвесторам, кредиторам і іншим користувачам бухгалтерської звітності;
- забезпечення інформацією, необхідною внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності для контролю за дотриманням законодавства

України при здійсненні організації господарських операцій та за доцільністю, наявністю і рухом майна і зобов'язань, використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів відповідно до затверджених нормативів та кошторисів;

- забезпечення своєчасного і правильного проведення розрахунків з постачальниками;
- контроль за станом кредиторської заборгованості;
- контроль за дотриманням форм розрахунків, встановлених в договорах з постачальниками;
- своєчасна звірка розрахунків з кредиторами для виключення простроченої заборгованості тощо.

Основними нормативними документами, що регулюють облік розрахунків з постачальниками є:

- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р № 435-IV (зі змінами та доповненнями).
- Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 р № 8073-X (зі змінами та доповненнями).
- Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (зі змінами та доповненнями).
- Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р № 996-XIV (зі змінами та доповненнями).
- Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001р. № 2374 – III (зі змінами та доповненнями).
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 (зі змінами та доповненнями).
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» від 31.01.2000 р № 20 (зі змінами та доповненнями).

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. №318 (зі змінами та доповненнями).
- План рахунків бухгалтерського обліку активів, пасивів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 № 291 (зі змінами та доповненнями).
- Інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, пасивів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 №291 (зі змінами та доповненнями).
- Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг затверджена постановою НБУ від 29.07.2022 р. № 163 (зі змінами та доповненнями).
- Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою НБУ від 29.12.2017 р. № 148 (зі змінами та доповненнями).
- Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затв. наказом Мінфіну від 02.09.2014 р. №879 (зі змінами та доповненнями).

1.2. Поняття кредиторської заборгованості та її класифікація

Виникнення і необхідність обліку кредиторської заборгованості спочатку були пов'язані з наданням грошей і матеріальних цінностей в борг, тобто з наступним поверненням. У міру розвитку торгівлі боргові зобов'язання збільшувалися не тільки за кількістю та сумами, але і за видами заборгованості. Особливо сприяло цьому різноманітність способів продажу.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок здійснення господарських операцій по отриманню товарів, послуг, кредитів з відстроченням платежів. Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди [5].

Заборгованість передбачає оплату в майбутньому грошима, товарами або іншими послугами. Заборгованість відноситься до пасивів підприємства (кредиторська заборгованість).

Кредиторська заборгованість – грошові кошти, тимчасово повернуті підприємством, що підлягають поверненню юридичним або фізичним особам, у яких вони запозичені і яким вони не виплачені. Кредиторську заборгованість складають в основному нездійснені платежі постачальникам за відвантажені товари, неоплачені податки, неоплачена нарахована заробітна плата, невнесені страхові внески, неоплачені борги.

Класифікація кредиторської заборгованості за різними ознаками представлена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Класифікація кредиторської заборгованості за різними ознаками*

Ознака	Вили кредиторської заборгованості
Термін погашення	1.Довгострокова
	2.Поточна
	3.Поточна частина довгострокової заборгованості
Характер виникнення	1.Заборгованість, що виникла в ході нормального операційного циклу
	2.Заборгованість, що не виникла в ході нормального операційного циклу
	3.Заборгованість, пов'язана з порушенням фінансової дисципліни
Економічний зміст розрахункових операцій	1.Товарна заборгованість:
	- за продукцію і товари
	- за послуги
	- за роботи
	2.Нетоварна заборгованість:
	- з оплати праці
	- за громадсько-адміністративними потребами
	- податками і зборами
Контрагенти	- фінансовими операціями
	1.Банки і інші кредитно-фінансові установи
	2.Постачальники і підрядники за товари, роботи, послуги
	3.Покупці по отриманих авансах
	4.Інші контрагенти:
	- працівники
	- бюджет
	- учасники, власники
	- за внутрішніми розрахунками
	- інша

Ознака	Вили кредиторської заборгованості
Забезпеченість	1.Незабезпечена
	2.Забезпечена:
	- векселями
	- договором страхування
	- гарантією
	- заставою
Імовірність погашення	1.Нормальна
	2.Сумнівна
	3.Безнадійна

* складено з використанням джерел [17,23,26]

З метою бухгалтерського обліку зобов'язання класифікуються на: довгострокові, поточні, забезпечення, непередбачені зобов'язання, доходи майбутніх періодів (рис.1.1).

Довгострокові зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені в строк, який перевищує операційний цикл підприємства або 12 місяців, починаючи з дати складання балансу [5]. За НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» довгострокові включають [5]:

Довгострокові кредити банків – це суми заборгованості підприємства банкам за отриманими від них кредитами, термін погашення яких більше 1 року або 1 операційного циклу. Кредити видаються під матеріальне забезпечення і під певний відсоток, мають зворотний характер. Довгострокові кредити зазвичай даються для здійснення капітальних інвестицій в будівництво, придбання основних засобів і на інші цілі.

Інші довгострокові зобов'язання - сума довгострокової заборгованості підприємства, крім кредитів, на які нараховуються відсотки.

Відстрочені податкові зобов'язання – сума податків на прибуток, яка підлягає сплаті в майбутніх періодах, яка визначається на підставі ПСБО 17 «Податок на прибуток».

Довгострокові забезпечення – це нараховані в звітному періоді майбутні витрати та платежі (витрати на відпустки, гарантійні зобов'язання тощо), розмір яких на дату складання балансу може бути визначений тільки на підставі попередніх оцінок.

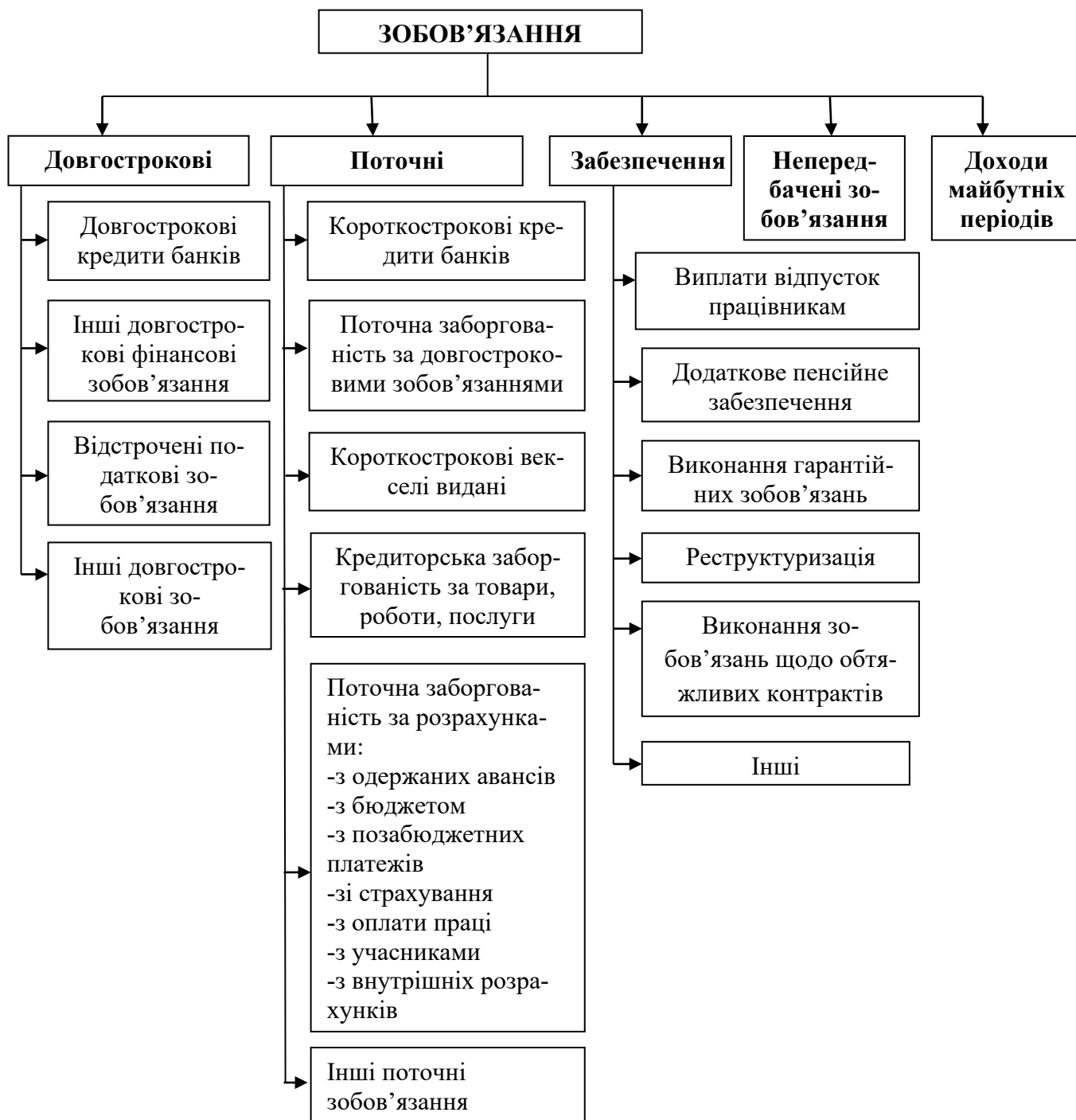


Рис.1.1 – Класифікація зобов'язань згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» [6]

Цільове фінансування – це сума цільових надходжень та фінансування, отриманих з бюджету та інших джерел, в т.ч. коштів, звільнених від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток.

Довгострокові забезпечення та цільове фінансування відносяться до умовних (забезпечених) зобов'язань – це зобов'язання, за якими сума і терміни по-

гашення ще точно не визначені, тому підприємство допускає можливість виникнення подібних зобов'язань і резервує суми на їх погашення (нараховані у звітному періоді суми майбутніх витрат і платежів, розмір яких може бути визначений лише шляхом попередніх, прогнозних, експертних оцінок – забезпечення виплат персоналу, цільове фінансування).

Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або 12 місяців з дати балансу [5]. Поточні зобов'язання включають [5]:

Короткострокові кредити банків – це суми поточних зобов'язань підприємства перед банками за отриманими кредитами. Короткострокові кредити, також як і довгострокові, видаються під матеріальне забезпечення, під відсотки, на зворотній основі, але на строк до одного року. Вони, як правило, використовуються для придбання виробничих запасів.

Поточна заборгованість за векселями виданими – сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам в забезпечення поставок товарів, робіт, послуг.

Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями – це сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом 12 місяців з дати балансу.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги виникає в зв'язку з придбанням підприємством у постачальників і підрядників матеріальних цінностей, виконаних робіт і послуг, крім тієї заборгованості, яка забезпечена векселями. В цілому кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, тобто кредитори – це особи, перед якими підприємство має борги.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками включає суми поточної заборгованості за отриманими авансами, з бюджетом за нарахованими податками і платежами (податок з доходів фізичних осіб, податок на прибуток, ПДВ, акцизний збір), заборгованості за всіма видами соціального страхування

(фонд соціального страхування), заборгованості працівникам по нарахованій їм заробітній платі, заборгованості учасникам тощо.

Поточні забезпечення – це сума забезпечень, які плануються використувати впродовж дванадцяти місяців з дати балансу, для покриття витрат, для яких ці забезпечення були створені.

Доходи майбутніх періодів є особливою групою об'єктів в складі поточних зобов'язань – це суми доходів, отримані підприємством в поточному періоді, але відносяться до наступних періодів (отримані авансом доходи від орендних операцій).

Інші поточні зобов'язання – це суми зобов'язань, які не можуть бути віднесені до вище перелічених складових поточних зобов'язань і забезпечень.

Таким чином розрахунки з постачальниками є однією зі складових кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду [4].

1.3. Готівкові та безготівкові форми розрахунків

Грошові розрахунки підприємств з будь-якими суб'єктами здійснюються в готівковій і безготівковій формах.

Готівкова форма, як правило, застосовується при обслуговуванні працівників і населення. Згідно з положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні № 148 (зі змінами та доповненнями) дозволяється здійснювати розрахунки у готівковій формі між підприємствами за поставку продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг. Проте обсяг готівкових розрахунків в Україні законодавчо обмежується. Так, сума готівкових розрахунків підприємства з іншою юридичною особою протягом одного дня не повинна перевищувати 10000 гривень (незалежно від кількості платіжних документів,

які є підставою для розрахунків). Кількість підприємств, організацій, установ, з якими ведуться готівкові розрахунки протягом дня, не обмежується. Такі розрахунки можуть проводитися як за рахунок коштів, одержаних із кас банків, так і за рахунок виручки, що надходить підприємствам від реалізації продукції, товарів (робіт, послуг), інших надходжень у готівковій формі. При проведенні готівкових розрахунків підприємства-одержувачі зобов'язані подавати підприємствам-платникам обліковий розрахунковий документ (рахунок-фактуру, товарний чек, акт про виконані роботи, надані послуги та ін.), який підтверджує здійснення платежу готівкою.

Порушення встановленого порядку готівкових розрахунків тягне за собою матеріальну відповідальність підприємства у вигляді штрафних санкцій.

Безготівкові розрахунки – це грошові розрахунки, що здійснюються через запис на рахунках в банках, коли кошти списуються з рахунку платника на рахунок покупця. Безготівкові розрахунки можуть здійснюватися по товарним і нетоварним операціям.

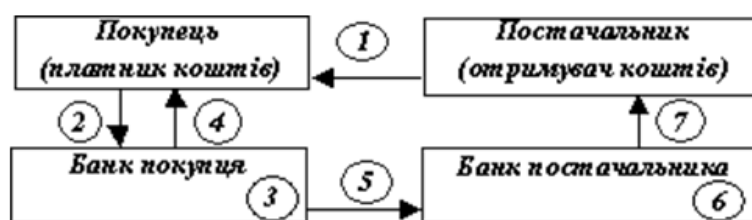
Безготівкові розрахунки між підприємствами і фізичними особами здійснюються у національній валюті України через банк шляхом перерахування грошових коштів. Розрахункові документи приймаються банком до виконання тільки у межах коштів, наявних на рахунку клієнта. Кошти з рахунків клієнтів банку списуються тільки за дорученням власників цих рахунків або за розпорядженням стягувачів.

Безготівкові розрахунки здійснюються з використанням установлених форм розрахункових документів [9]:

- платіжних доручень;
- платіжних вимог-доручень;
- чеків;
- акредитивів;
- векселів;
- платіжних вимог;
- інкасових доручень (розпоряджень).

Розрахунки платіжними дорученнями є однією з найпоширеніших форм розрахунків. Платіжне доручення – це письмове розпорядження власника рахунку (платника) обслуговуючому банку про перерахування визначеної суми грошей з його рахунку на рахунок отримувача коштів в тій же або іншій установі банку. Платіжне доручення приймається банком до виконання на протязі 10 календарних днів з дня його виписки.

Схематичне відображення розрахунків платіжними дорученнями наведено на рис.1.2.



- 1 – постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) та виписує покупцю рахунок-фактуру і податкову накладну;
- 2 – покупець подає до банку, що його обслуговує, платіжне доручення;
- 3 – банк покупця списує з його рахунка кошти;
- 4 – банк покупця повідомляє покупця – власника рахунка про списання коштів;
- 5 – банк покупця передає платіжне доручення на відповідну суму до банку постачальника;
- 6 – банк постачальника (отримувача коштів) зараховує кошти на рахунок постачальника;
- 7 – банк постачальника повідомляє постачальника про надходження коштів на його рахунок.

Рис. 1.2. – Схематичне відображення розрахунків платіжними дорученнями [20,21]

В окремих випадках можуть використовуватися інкасові платіжні доручення на безспірне списання коштів з поточного рахунку підприємства без його згоди (стягнення недоплат в бюджет).

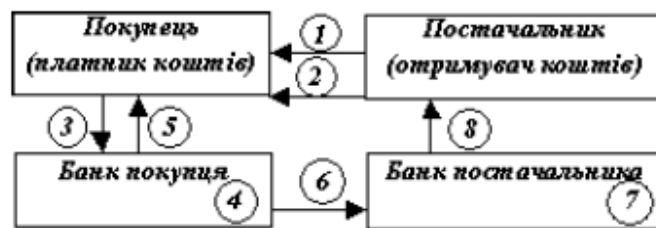
Розрахунки платіжними дорученнями мають ряд позитивних сторін: відносно простий, зручний і швидкий документооборот; прискорення руху коштів; можливість використання даної форми розрахунків за нетоварних платежів.

Платіжна вимога – доручення представляє собою комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин: верхньої і нижньої. Верхня –

вимога постачальника безпосередньо до покупця (платника) оплатити вартість доставлених йому за угодою товарно-матеріальних цінностей (робіт, послуг); нижня - доручення платника своєму банку перерахувати з його рахунка належну постачальнику суму.

Верхня частина вимоги-доручення оформляється одержувачем коштів і передається безпосередньо платнику не менше ніж у двох примірниках. Доставка вимог-доручень до платника може здійснювати банк одержувача через банк платника на договірних умовах.

Схематичне відображення розрахунків платіжною вимогою-дорученням наведено на рис.1.3.



- 1 – постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) та виписує покупцю рахунок-фактуру і податкову накладну;
- 2 – разом з документами на відвантажену продукцію постачальник передає платіжну вимогу-доручення на оплату;
- 3 – покупець передає платіжну вимогу-доручення в банк, що його обслуговує, для переказу коштів;
- 4 – банк покупця (платника коштів) списує з рахунка покупця кошти;
- 5 – банк покупця повідомляє випискою покупця – власника рахунка про списання коштів з його рахунка;
- 6 – банк покупця передає платіжну вимогу-доручення до банку постачальника;
- 7 – банк постачальника (отримувача коштів) зараховує кошти на рахунок постачальника;
- 8 – банк постачальника повідомляє постачальника про надходження коштів на його рахунок.

Рис.1.3 – Схематичне відображення розрахунків платіжною вимогою-дорученням[20,21]

Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями застосовуються переважно в міжміських розрахунках за відвантажені товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями мають такі позитивні якості: вона більш відповідає фінансовим та господарським інтересам постачальників і покупців; зміцнює договірні відносини в господарстві; прискорює оформлення розрахункових документів; платіж

здійснюється за згодою платника після попередньої перевірки розрахункових товарно-транспортних документів постачальника.

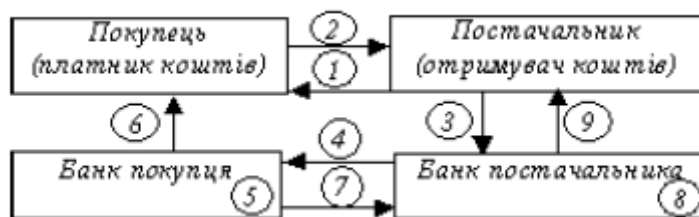
При акредитивній формі розрахунків підприємство-покупець перераховує частину коштів в установу банку по місцю знаходження постачальника для подальшої оплати відвантажених на адресу покупця товарів на умовах, передбачених в акредитивній заяві. Вказані кошти зберігаються на акредитиві до виконання постачальником своїх зобов'язань перед покупцем.

Чеки застосовуються для здійснення розрахунків в безготівковій формі між юридичними особами, а також юридичними і фізичними особами з метою скорочення розрахунків готівкою за отримані товари, виконані роботи і надані послуги.

Розрахунковий чек – це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) установі банку (банка-емітента), який веде його рахунок, оплатити чекодержателю вказану у чеку суму грошових коштів. На відміну від платіжного доручення чек передається платником підприємству-отримувачу платежу безпосередньо під час здійснення господарської операції. Розрахункові чеки, які використовуються фізичними особами при здійсненні разових операцій, виготовляються окремими бланками. Строк дії чекової книжки – один рік, розрахункового чека – 3 місяці. За погодженням з установою банку строк дії невикористаної чекової книжки може бути продовжений. Чек із чекової книжки пред'являється до оплати в банк чекодержателя не пізніше 10 календарних днів (день виписки чеку не враховується).

Схематичне відображення розрахунки чеками наведеною на рис.1.4.

Вексель є не тільки зручною формою розрахунків, але і видом комерційного кредиту, бо оплата по векселю проходить не зразу, а через визначений час, на протязі якого сума по векселю знаходиться в розпорядженні векселедавця. Вексель – це письмово оформлене боргове зобов'язання встановленого зразка, яке засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку певну суму грошей власнику векселя (векселедержателю) [14].



- 1 – постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) та виписує рахунок-фактуру і податкову накладну;
- 2 – покупець передає чек постачальнику;
- 3 – постачальник передає чек у свій банк;
- 4 – банк постачальника направляє чек для оплати в банк покупця;
- 5 – банк платника списує кошти з рахунка покупця товару;
- 6 – банк платника повідомляє платника про списання коштів;
- 7 – банк платника переказує банку постачальника відповідні кошти;
- 8 – банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника;
- 9 – банк постачальника повідомляє постачальника про зарахування коштів на його рахунок.

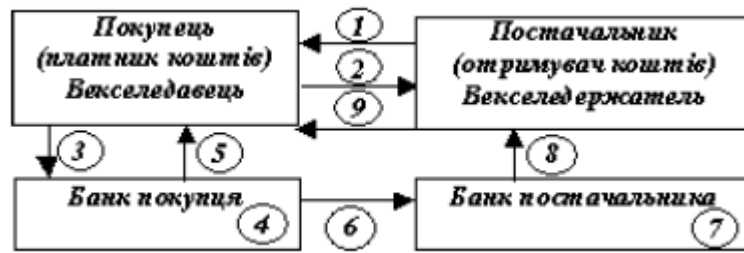
Рис.1.4 – Схематичне відображення розрахунків чеками [20,21]

Вексель відноситься до цінних паперів, які характеризуються як документ, що підтверджує майнові права, здійснення і передача яких можлива лише при його пред'явленні. Векселі видаються тільки для оплати за поставлену продукцію, виконані роботи, надані послуги

Розрізняють прості та переказні векселі. Простий вексель (соло) – письмовий документ, який містить просте і нічим не обумовлене зобов'язання векселедавця (боржника) сплатити векселедержателю (кредитору) зазначену грошову суму у визначений строк і в обумовленому місці. Простий вексель виписується позичальником із зобов'язанням сплатити борг кредитору.

Переказний вексель (тратта) – письмовий документ, який містить простий і нічим не обумовлений наказ векселедавця платнику сплатити певну суму грошей отримувачу у визначений строк і у визначеному місці. Переказний вексель – це вимога кредитора до позичальника сплатити кошти третій особі - ремітенту. Переказний вексель повинен бути акцептований трасатом, інакше трасат не має жодних зобов'язань по векселю. Акцепт – це згода оплатити вексель. Вексель відноситься до категорії суворо формальних документів.

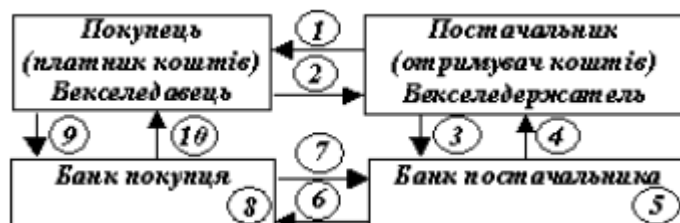
Схематичне відображення простого вексельного обігу наведено на рис. 1.5.



- 1 – постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) та виписує рахунок-фактуру і податкову накладну;
- 2 – векседавець (покупець) передає вексель;
- 3 – покупець подає до банку, що його обслуговує, платіжне доручення;
- 4 – банк покупця списує з його рахунку кошти;
- 5 – банк покупця повідомляє покупця – власника рахунку про списання коштів;
- 6 – банк покупця передає платіжне доручення на відповідну суму до банку постачальника;
- 7 – банк постачальника (отримувача коштів) зараховує кошти на рахунок постачальника;
- 8 – банк постачальника повідомляє постачальника про надходження коштів на його рахунок;
- 9 – власник векселя – постачальник (векселедержатель) вручає погашений вексель векседавцеві (покупцю).

Рис.1.5 – Схематичне відображення простого вексельного обігу [20,21]

Це означає, що у випадку недотримання чітко встановленої форми векселя останній втрачає вексельну силу. Схематичне відображення переказного вексельного обігу наведено на рис. 1.6.

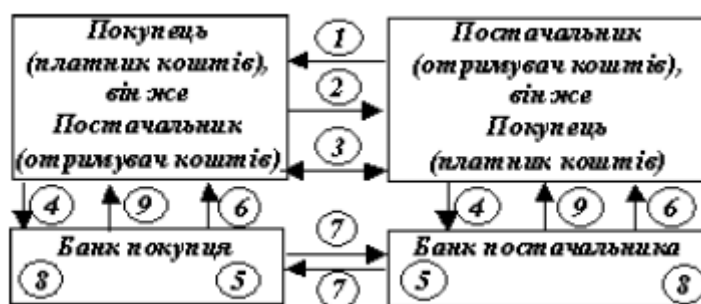


- 1 – постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) та виписує рахунок-фактуру і податкову накладну;
- 2 – векседавець (покупець) передає вексель;
- 3 – постачальник (векселедержатель) передає банку, що його обслуговує, вексель покупця;
- 4 – банк постачальника оплачує вексель покупця та зараховує кошти на рахунок постачальника;
- 5 – банк постачальника стає власником векселя покупця (векселедержатель);
- 6 – банк постачальника (векселедержатель) передає вексель покупця банку покупця;
- 7 – банк покупця оплачує вексель покупця та зараховує кошти на рахунок банку постачальника;
- 8 – банк покупця стає власником векселя покупця (векселедержатель);
- 9 – покупець сплачує гроші своєму банку (векселедержателю) за виданий вексель постачальнику;
- 10 – власник векселя банку покупця (векселедержатель) вручає погашений вексель векседавцеві (покупцю).

Рис.1.6 – Схематичне відображення переказного вексельного обігу [20,21]

Підприємства при відвантаженні товару надсилають один одному, обмінюючи банк, розрахункові документи, а у визначені строки складають акт звірення заборгованості. Сторона, у якої виникає заборгованість на користь іншої, складає на підставі акту звірення платіжне доручення про перерахування платіжної суми з її рахунку на рахунок отримувача коштів.

Схематичне відображення розрахунків при здійсненні заліку взаємної заборгованості наведено на рис.1.7.



- 1 – підприємство-постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) підприємству-покупцю;
- 2 – підприємство, що було покупцем, як постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, надає послуги) підприємству, що було постачальником як покупцю;
- 3 – складається акт звірення взаємної заборгованості між підприємствами; 4 – підприємство-боржник (покупець, постачальник) подає до банку, що його обслуговує, платіжне доручення;
- 5 – банк боржника списує з його рахунку кошти;
- 6 – банк боржника повідомляє власника рахунку про списання коштів;
- 7 – банк боржника передає платіжне доручення на відповідну суму до банку підприємства – отримувача коштів;
- 8 – банк отримувача коштів зараховує кошти на його рахунок – отримувача коштів;
- 9 – банк отримувача коштів повідомляє отримувача коштів про надходження коштів на його рахунок.

Рис.1.7 – Схематичне відображення розрахунків при здійсненні заліку взаємної заборгованості [20,21]

1.4. Методологія бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками за національними стандартами

Методологічні засади обліку розрахунків з постачальниками та розкриття інформації у фінансовій звітності регламентовані НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 11 «Зобов'язання». Вимоги даних П(С)БО поширюються на всі підприємства, незалежно від форми власності та виду дія-

льності (крім бюджетних установ), і застосовуються з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо зобов'язань, установлених іншими П(С)БО.

У процесі здійснення підприємницької діяльності суб'єктом господарювання виникає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, отримані послуги, необхідні для забезпечення нормального функціонування підприємства.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та матеріальні послуги.

Постачальник – юридична чи фізична особа, товаровиробник, торговець, що забезпечує постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, будівельних матеріалів, запчастин, товарів), надання послуг (постачання електроенергії, газу, води, пари тощо), виконання робіт (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо) покупцям відповідно до замовлень, заявок, угод, договорів.

У випадку здійснення передоплати постачальнику за товари, роботи, послуги у бухгалтерському обліку виникає дебіторська заборгованість за авансами виданими.

Господарські зв'язки з постачальниками будуються на підставі договорів (угод), в яких визначаються: найменування товарів, кількість, ціна, терміни і спосіб поставки, порядок розрахунків та інше.

Постачальник на відвантажену продукцію виписує товарні та платіжні документи, передає їх банку і направляє покупцю.

Для одержання матеріалів зі складу постачальника або транспортної організації експедитору бухгалтерія виписує довіреність установленної форми, яка підписується керівником підприємства, головним бухгалтером і засвідчується печаткою господарства. Довіреності реєструються в Журналі обліку видачі довіреностей.

Надходження товарів від постачальників оформляється на підставі накладних, товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, вантажних митних декларацій тощо. Крім того оформлюється податкова накладна, яка складається постачальником для розрахунку суми ПДВ, що є податковим зобов'язанням постачальника.

Оприбуткування товару від постачальника залежить від наявності розбіжностей між фактичними даними, та даними, зазначеними в документах постачальника, і оформлюється: прибутковою накладною чи проставленням штампу «оприбутковано» на документі постачальника (якщо розбіжності відсутні), або актом приймання (якщо є розбіжності).

Крім того, підставою для оприбуткування та оплати придбаного товару є документ, що підтверджує його якість (сертифікат якості, який надається постачальником).

Погашається заборгованість перед постачальниками і підрядниками шляхом безготівкових або готівкових розрахунків (п.1.3). Основним документом в розрахунках є рахунок-фактура.

Він є підставою для оформлення відповідних банківських розрахункових документів: платіжних доручень, платіжних-вимог доручень, розрахункових чеків.

Облік розрахунків з постачальниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками» кредитується на суми виконання, зобов'язань, що дорівнюють вартості товарно-матеріальних цінностей, які приймаються на баланс, робіт, послуг у кореспонденції з рахунками цих цінностей. За послуги з доставки товарно-матеріальних цінностей, а також з переробки, сировини і матеріалів на стороні записи за кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками» проводиться у кореспонденції з рахунками обміну виробничих запасів, товарів, витрати на виробництво тощо.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками» дебетується на суми, виконання (погашення) зобов'язань найчастіше у кореспонденції з рахунками обліку коштів (якщо оплата поставок – «друга подія») або з рахунками обліку авансів виданих (якщо перерахування оплати – «перша подія»), рідше – у кореспонденції з рахунками обліку розрахунків з покупцями, якщо виконується бартерний контракт, а в окремих випадках – у кореспонденції з рахунками обліку підзвітних сум, якщо закупівля проводиться готівкою через посередництво підзвітних осіб, причому лише у випадках, коли підзвітній особі доручається тільки здійснити оплату.

Сальдо по рахунку показує суму неоплачених товарно-матеріальних цінностей, виконання робіт, наданих послуг на відповідну дату. В окремих випадках рахунок може мати дебетове сальдо, яке показує суму здійсненої попередньої оплати за якою неотримані товари, роботи, послуги.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки, перелік та характеристика яких наведені в табл.1.2.

Таблиця 1.2 – Перелік та характеристика субрахунків рахунка
63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»*

№ рахунка	Назва	Характеристика
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками.
632	Розрахунки з іноземними постачальниками	Ведеться облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані ТМЦ, виконані роботи, надані послуги.
633	Розрахунки з учасниками ПФГ	Ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з учасниками промислово-фінансової групи.

* складено за даними [8]

Основні господарські операції по розрахунках з постачальниками за товари, роботи, послуги без попередньої оплати відображені у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з поставачальниками за товари, роботи, послуги без попередньої оплати*

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1.Відображено надходження від поставачальника основних засобів або вартість виконаних робіт підрядником, пов'язаних зі створенням основних засобів	15	631
2.Віднесено на витрати виробництва вартість робіт, виконаних підрядником	23	631
3.Придбано товарно-матеріальні цінності у поставачальника	20, 21, 22, 25, 28	631
4.Відображено суму податкового кредиту з ПДВ за операцією (за наявності податкової накладної)	641/ПДВ	631
5.Здійснено оплату поставачальнику за товари (роботи, послуги)	631	311,301
6. Пред'явлені претензії поставачальникам або підрядчикам за матеріальні цінності	374	631
7. Списано кредиторську заборгованість, строк позовної давності якої минув	631	717

*складено за даними [14,18,26]

Порядок відображення у бухгалтерському обліку операції по розрахунках з поставачальниками за товари, роботи, послуги за умови попередньої оплати наведено у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Типова кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з поставачальниками за товари, роботи, послуги за умови попередньої оплати*

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1.Здійснено авансовий платіж за товари (роботи, послуги)	371	311
2.Відображено суму податкового кредиту з ПДВ за операцією (за наявності податкової накладної)	641/ПДВ	644
3.Отримано товари (роботи, послуги) від поставачальників	20, 21 22, 28, 25, 92	631
4.Визнано зобов'язання перед поставачальником на суму раніше відображеного податкового кредиту з ПДВ	644	631
5. Здійснено взаємозалік заборгованостей	631	371

*складено за даними [14,18,26]

Узагальнення інформації про стан розрахунків з поставачальниками за рахунком 63 «Розрахунки з поставачальниками та підрядниками» знаходить своє відображення у журналі-ордері №3 та відомості аналітичного обліку 3.3, при

журнально-ордерній формі обліку, та, у відповідних машинограмах – при автоматизованій формі обліку.

Відомість 3.3 призначена для аналітичного обміну розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги, що відображаються на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Протягом місяця записи у Відомості 3.3 здійснюються в міру визнання зобов'язань за матеріальні цінності, нематеріальні активи, роботи і послуги та проведення розрахунків з постачальниками та підрядниками на підставі первинних облікових документів.

Облік розрахунків з постачальниками може здійснюватися за допомогою векселів. Підприємства можуть як отримувати так і розраховуватися за допомогою векселів. Бухгалтерський облік вексельних операцій залежить від виду векселів, порядку заповнення реквізитів векселя та їх змісту, порядку видачі та прийняття, передачі та авалю векселів.

Вексель має особливе місце в системі безготівкових розрахунків, оскільки може безпосередньо використовуватись для погашення боргових зобов'язань.

Оцінка векселя здійснюється в розмірі вексельної суми, зазначеної на ньому прописом та цифрами. Вексельна сума може включати відсоток як додаткову плату за час обігу векселя. З моменту приймання і до моменту погашення вексель супроводжують різні первинні документи (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5 – Первинні документи по розрахунках з векселями [14]

Документи, необхідні при видачі простого векселя:	-додаткові угоди до них, що призводять до виникнення, зміни або припинення зобов'язань і/або вимог щодо векселів
	-акти приймання-передачі векселів, що засвідчують фізичне переміщення векселів та містять вказівку на підставу видачі векселя
	-довіреність на одержання цінностей;
	-довіреність на підписання векселя
	-реєстр виданих векселів, видача яких призводить до виникнення, зміни/або припинення прав та зобов'язань
Документи, необхідні при видачі переказного векселя:	-договір між векседавцем і першим векселедержателем
	-договір між векседавцем і платником
	-довіреність на одержання цінностей (виписана першим векселедержателем)
	-акт приймання-передачі векселя
	-довіреність на підписання векселя

Документи, необхідні для акцепту переказного векселя:	-акт пред'явлення векселя до акцепту
	-авізо (заява на акцепт)
	-повідомлення про вчинення акцепту
Документи, необхідні для передачі (індосаменту) векселя:	- договір (договір міни - при обміні товару на вексель; два зустрічних договори купівлі-продажу: договір купівлі-продажу товарів і договір купівлі-продажу векселя, з подальшим складання угоди (акту) про залік; договір купівлі -продажу товарів (робіт, послуг) за яким розраховуються, передаючи вексель)
	- акт приймання-передачі
	- довіреність на одержання цінностей
	-передавальний надпис (індосамент)

Крім самих векселів, первинними документами можуть бути: реєстр пред'явлених векселів, виписки банку, видатковий касовий ордер, довідки бухгалтерії тощо.

Реєстрацію документів доцільно вести в книзі обліку векселів і книзі реєстрації актів приймання-передачі векселів. В книзі обліку векселів реєструють всі видані підприємством векселі, а в разі випуску власних векселів заводять окрему книгу реєстрації випущених векселів. В книзі обліку зазначають всі характеристики векселів, що реєструються. Рух виданих векселів підприємство може відображати у реєстрі виданих векселів.

Облік векселів ведеться паралельно з обліком кредиторської заборгованості. Належна оплата векселя у встановлений строк погашає всі вексельні зобов'язання.

Аналітичний облік по вексельним операціям ведеться за кожним одержаним векселем (за видами векселів): векселі строк сплати по яких ще не настав; векселі, дисконтовані банком; векселі не оплачені у встановлений термін.

Для відображення у бухгалтерському обліку операцій з векселями виданими призначені рахунки 51 «Довгострокові векселі видані» та 62 «Короткострокові векселі видані».

На рахунку 51 «Довгострокові векселі видані» ведеться облік розрахунків з постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами за матеріальні цінності, виконані роботи, отримані послуги та за іншими операціями, заборгованість за якими забезпечена виданими векселями та не є поточним зобов'язанням [8].

За кредитом рахунку відображається видача векселя в забезпечення за одержані матеріальні цінності, послуги, виконані роботи та за іншими операціями, за дебетом – погашення заборгованості, забезпеченої виданим векселем. Має такі субрахунки:

- 511 «Довгострокові векселі, видані в національній валюті»;
- 512 «Довгострокові векселі, видані в іноземній валюті».

На рахунку 62 «Короткострокові векселі видані» ведеться облік розрахунків за заборгованістю постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані сировину, матеріали, товари, послуги, роботи та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі [8]. За кредитом рахунку 62 «Короткострокові векселі видані» відображається видача векселів в забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників та інших кредиторів та в забезпечення інших операцій, за дебетом – погашення заборгованості за виданими векселями, її списання тощо. Має такі субрахунки:

- 621 «Короткострокові векселі, видані в національній валюті»;
- 622 «Короткострокові векселі, видані в іноземній валюті».

Типову кореспонденцію бухгалтерських рахунків з обліку розрахунків за допомогою векселів наведено у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Типова кореспонденція рахунків з обліку векселів виданих*

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1. Видано вексель постачальникам та іншим кредиторам за поставлені ними товарно-матеріальні цінності	63, 685	51, 62
2. Відображено заборгованість по відсотках за використання векселедавцем основної суми протягом дії векселя	95	684
3. Оплачено постачальникам та іншим кредиторам заборгованість за основною сумою, а також відсотками за виданим векселем	51, 62, 684	31

* складено за даними [14,17,25]

Узагальнення інформації про стан розрахунків з постачальниками за допомогою векселів за рахунками 51 «Довгострокові векселі видані» та 62 «Короткострокові векселі видані» знаходить своє відображення у журналі-ордері №3,

при журнально-ордерній формі обліку, та у відповідних машинограмах – при автоматизованій формі обліку.

Схема документообігу обліку розрахунків з постачальниками наведена на рис. 1.3.

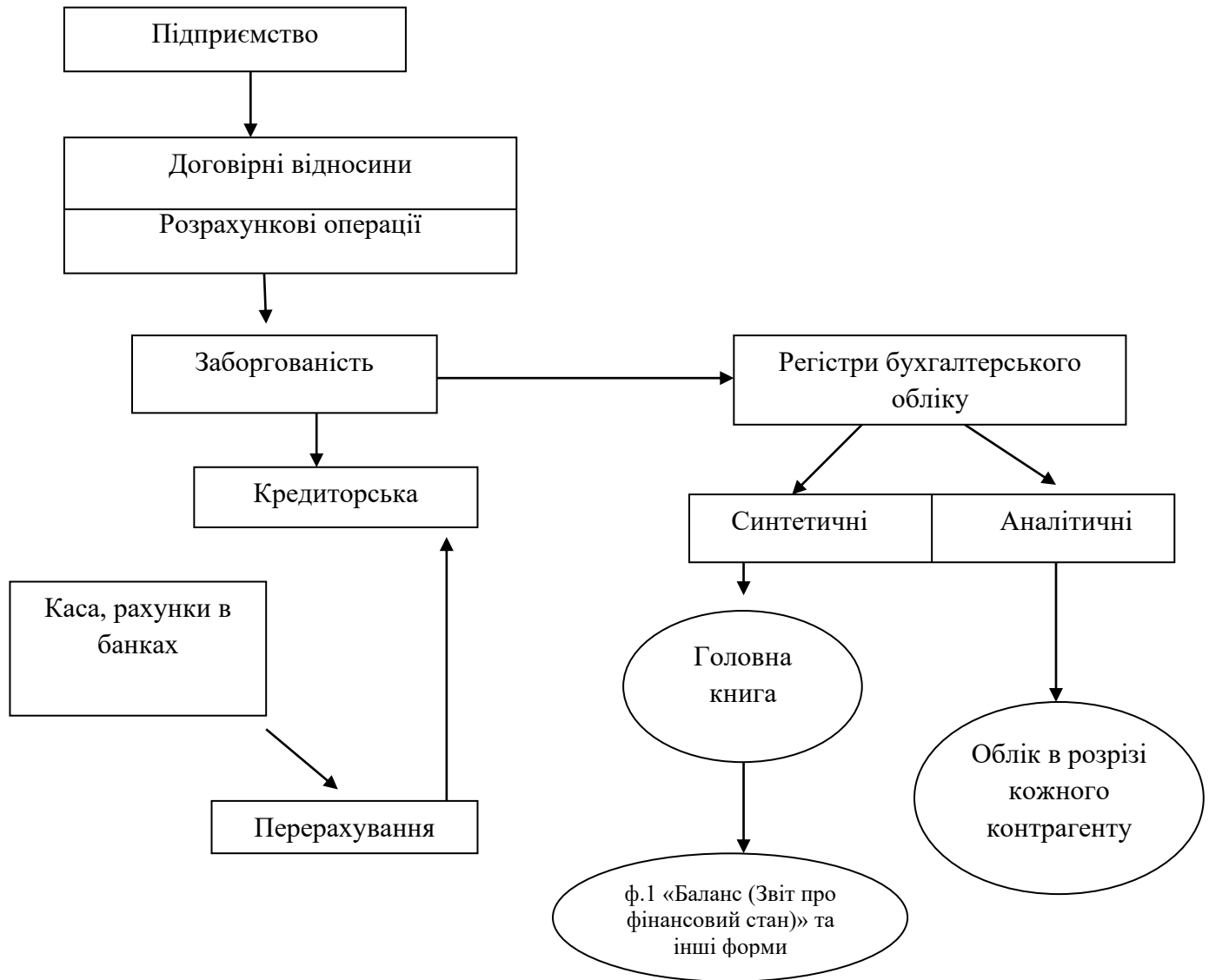


Рис. 1.3 – Документообіг обліку розрахунків з постачальниками [24]

Інформація про розрахунки з постачальниками відображена у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у розділі IV «Поточні зобов'язання і забезпечення» (табл. 1.8).

Таблиця 1.8 – Відображення інформації про розрахунки з постачальниками у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» *

Назва рядка	Код рядка	Розкриття інформації
Векселі видані (додаткова стаття)	1605	у статті відображається сума заборгованості, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядників та інших кредиторів. Сума зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу.
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	У статті відображають суму заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи й отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями, якщо вона наводиться в статті рядка 1605). Якщо ж заборгованість, забезпечена векселями, не відображається в рядку 1605, то її слід наводити в такому рядку (сальдо Кт 62)

* складено за даними [10]

2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

У 1947 році було створено три колективних господарства: колгосп ім. Ф. Енгельса, колгосп ім. К. Маркса, колгосп «Іскра» на території села Зоря, розташованого у Саратському районі Одеської області. Основними видами діяльності колгоспів були рослинництво та тваринництво. У 1956 році відбулося об'єднання трьох колгоспів в один – колгосп «Зорі». У 1959 році, вищестоящим керівництвом було прийнято рішення про об'єднання колгоспу «Зоря» з господарством сусіднього села Михайлівка колгосп «Дружба». Але цей союз, проіснувавши приблизно рік, розпався.

Таким чином на території села Зоря було сформовано колективне господарство «Дружба». В той час у господарстві склався зерно-тваринницький напрямок діяльності. Рослинництво приносило врожай зернових культур, кормів, а також овочів. Ще поширились садівництво та виноградарство. Основною метою тваринництва було виробництво молока та м'яса.

У 1991 році колгосп був реорганізований – майно господарства та земельні угіддя були розділені на частки – паї між членами колективу колгоспу. Таким чином було створено колективне сільськогосподарське підприємство «Дружба» (КСП «Дружба»). Починаючи з цього часу підприємство стало бурно розвиватися. У продовж дев'яти років, з 1991 по 2000 рр., було розроблено та впроваджено у життя ряд заходів з будівництва власного переробного комплексу, у який увійшли: млин, крупорушка, маслоробка, пекарня, макаронний цех, молочний цех, ковбасний цех, соко-консервний цех. Усі ці переробні цехи були побудовані з метою переробки власної сільськогосподарської продукції, і всі вони працюють по сьогоднішній день.

У 2000 році підприємство було знов реорганізовано у сільськогосподарський виробничий кооператив – СВК «Дружба». Всі члени Кооперативу отримали у власність земельні ділянки у розмірі своїх паїв, які вони надали у користування Кооперативу на основі договору оренди. Кооператив є колективним

підприємством – тому йому притаманні деякі особливості управління. Вищим органом управління СВК «Дружба» є Загальні збори членів Кооперативу. Виконавчий орган – Правління Кооперативу на чолі з Головою Кооперативу. Контролюючий орган – Ревізійна комісія. Правління Кооперативу створюється для керівництва поточною господарською діяльністю, а також для виконання рішень Загальним зборів членів Кооперативу.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Дружба СВК» за 2021-2022 рр. наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1.Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1191,0	984,8	-206	-17,31
2.Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис.грн.				
- у діючих оптових цінах	32060,2	21987,4	-10073	-31,42
- у порівнянних оптових цінах	26591,2	21987,4	-4603,8	-17,31
3.Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	26918,7	22326,8	-4591,9	-17,06
4.Чистий дохід від реалізації продукції(товарів,робіт, послуг), тис.грн.	143652	171390	27738	19,31
5.Собівартість реалізованої продукції,тис.грн.	85984	106807	20823	24,22
6.Адміністративні витрати, тис.грн.	4675	4849	174	3,72
7. Витрати на збут, тис.грн.	3824	3660	-164	-4,29
8.Валовий прибуток, тис.грн.	57668	64583	6915	11,99
9.Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	112235	115316	3081	2,75
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	58,9	62,3	3,4	5,81
11.Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн., в тому числі:				
- від основної операційної діяльності	47158	66181	19023	40,34
- від іншої операційної діяльності	49169	56074	6905	14,04
- від фінансової діяльності	-1938	10948	12886	в-6,6 р
- від іншої діяльності	3	-682	-685	в-228,3р
	-76	-159	-83	109,21
12.Чистий прибуток, тис.грн.	47158	66181	19023	40,34
13.Матеріальні витрати, тис.грн.	110137	102914	-7223	-6,56
14.Матеріаловіддача, грн.	0,291	0,214	-0,077	-26,60
15. Матеріаломісткість продукції, грн.	3,44	4,68	1,25	36,25
16.Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	126	139	13	10,32

Продовження табл. 2.1

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
17.Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	211041,3	158163,3	-52878	-25,05
18.Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	15009	17414	2405,0	16,02
19.Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	119119,0	125280,6	6161,6	5,17
20.Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	124240	129722,5	5482,5	4,41
21.Фондовіддача, грн.	0,214	0,169	-0,045	-20,81
22.Фондорентабельність, %	38,0	51,02	13,02	x
23.Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	1,07	0,93	-0,14	-13,10
24.Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	x
25.Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	x

* розраховано за даними фінансової та статистичної звітності підприємства

З даних табл. 2.1 видно, що в звітному році порівняно з попереднім обсяг продукції ТОВ «Дружба СВК» зменшився: в натуральному виразі – на 206 т. або на 17,31%, в діючих цінах – на 10073 тис. грн. або на 31,42%, а в порівняних цінах – на 4603,8 тис. грн. або на 17,31%. Середня оптова ціна за 1 т. продукції зменшилась на 4591,9 грн. або на 17,06 %.

Чистий дохід від реалізації продукції в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 27738 тис.грн. або на 19,71%. Повна собівартість реалізованої продукції в звітному році збільшилась на 3081 тис. грн. або на 2,75 %, це відбулось за рахунок збільшення собівартості реалізованої продукції на 20823 тис.грн. або на 24,22%, адміністративних витрат – на 174 тис.грн. або на 3,72%, проте зменшились витрати на збут на 164 тис. грн. або на 4,29 %. Це призвело до збільшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 3,4 коп.

Фінансовий результат до оподаткування ТОВ «Дружба СВК» був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 19023 тис. грн або 40,34%. Причиною цього стало збільшення прибутку від основної операційної діяльності на 6905 тис. грн. або 14,04% та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 12886 тис. грн. або в 6,6 рази; негативний вплив здійснило зменшення прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності на

685 тис. грн або в 228,3 рази та збільшення збитку від іншої діяльності на 83 тис. грн або 109,21%..

На ТОВ «Дружба СВК» погіршилось використання таких видів ресурсів:

- матеріальних, про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 0,077 та збільшення матеріаломісткості на 1,25;
- трудових, про що свідчить зменшення продуктивності праці 1 працівника облікового складу на 52878 тис.грн. або на 25,05%, водночас, а середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу підвищилась на 6161,6 грн. або на 5,17%;
- основних засобів, про що свідчить зменшення фондіввіддачі на 0,045 грн., що негативно характеризує використання основних засобів.

Фондорентабельність в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 13,02%п., рентабельність виробництва – на 2,85 % п., але відбулось зменшення рентабельності продукції на 2,46 % п.

Таким чином, можна зробити висновок про наявність тенденції до покращення діяльності ТОВ «Дружба СВК» впродовж двох років.

2.2. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства

Рішення проблеми виконання зобов'язань перед кредиторами є одним з необхідних умов підвищення ефективності функціонування підприємств, тому що великі розміри заборгованості знижують ліквідність активів підприємства, негативно впливають на його фінансову платоспроможність, а також відволікають грошові кошти з обігу.

Недостатня увага до аналізу кредиторської заборгованості з одного боку може викликати банкрутство підприємства, а з іншого боку може розглядатися як метод фінансового оздоровлення підприємства (реструктуризація заборгованості). Тому належний аналіз кредиторської заборгованості та контроль за її станом сприятиме ефективному управлінню кредиторської заборгованістю та

посиленню якості контролю за своєчасним здійсненням розрахунків між підприємствами.

Питання аналізу кредиторської заборгованості досліджували такі науковці, як І.Бланк, М. Білик та С. Дубровська, Є. Гнатенко, О. Волович, В. Волошина, П.Н. Гарасим, Н.П. Гарасим, В.М.Івахненко, Н.А. Лобода, Є.В.Мних, Б.Конон, Л. Кручак, Є. Міщук та І. Сідорова, І. Мягких, О. Попович та К. Соловей, Т. Паянок, О. Томчук, Ю.Тютюнник та ін.. Але незважаючи на велику кількість наукових праць залишаються певні невизначені моменти щодо аналізу кредиторської заборгованості підприємства.

В економічній літературі розглянута певна кількість підходів до аналізу кредиторської заборгованості (табл.2.2).

Таблиця 2.2 – Підходи до методики аналізу кредиторської заборгованості*

Науковець	Методика проведення аналізу кредиторської заборгованості
Волович О. Б.	Доцільно використовувати методики групування та вертикального аналізу. Розподіляють заборгованість на групи за певними критеріями, які залежать насамперед від мети аналізу. Спершу проводять типологічне групування, а потім структурне, яке передбачає обчислення питомої ваги кожної групи в загальній сумі заборгованості підприємства.
Мягких І. М.	Застосування розрахунково-аналітичного методу. На основі даних дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості та факторів, що впливають на них, визначають залежність показників часток дебіторської та кредиторської заборгованостей.
Конон Б.	Використання горизонтального, вертикального, трендового аналізу, методу фінансових коефіцієнтів. Для проведення аналізу спроможності підприємства погашати свої поточні зобов'язання використовується низка коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності.
Попович О. В., Соловей К. В.	Складання організаційно методичної моделі аналізу кредиторської заборгованості. Визначення складу та структури кредиторської заборгованості підприємства, аналіз відхилень та тенденцій в змінах статей кредиторської заборгованості за ряд років.
Паянок Т. М.	Моделює кредиторську заборгованість за допомогою економетричних методів, а саме регресійного аналізу та аналізу часових рядів. На мікрорівні прогнозує її вплив на виробничі запаси підприємства і результати його діяльності за допомогою прикладної програми STATGRAPHICS.
Гарасим П.Н., Лобода Н.А., Гарасим Н.П.	Пропонують методику аналізу зобов'язань, основним завданням якої є виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству. Така методика спрямована на вивчення структури зобов'язань, їх оборотності, визначенні ступеню платоспроможності та ліквідності підприємства, які розраховують на основі даних форм фінансової звітності, а також у здійсненні

Науковець	Методика проведення аналізу кредиторської заборгованості
	розрахунку граничної суми зобов'язань під впливом таких чинників як доходи, витрати діяльності, оборотні активи підприємства
Івахненко В.М., Мних Є.В., Савицька Г.В.	Вважають, що аналіз кредиторської заборгованості не може бути розглянутий лише за одним методом аналізу. Вони пропонують використовувати декілька класичних методів аналізу кредиторської заборгованості одразу
Тютюнник Ю.М.	Пропонує проведення аналізу за етапами: оцінювання величини, структури та динаміки кредиторської заборгованості за видами з використанням прийомів горизонтального і вертикального аналізу; дослідження структури кредиторської заборгованості за строками утворення з метою з'ясування стану платіжної дисципліни; комплексне оцінювання кредиторської заборгованості за системою відносних показників; порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості.

* складено за даними [13,22, 32-34]

При проведенні аналізу кредиторської заборгованості використовуються показники оцінки її стану та якості (коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, період погашення кредиторської заборгованості, частка заборгованості кредиторів у загальному обсязі поточних зобов'язань підприємства тощо), що відносяться до групи показників ділової активності.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($K_{окз}$), що виражається в числі оборотів за період, можна розрахувати за формулою (2.1):

$$K_{окз} = ЧД / K_з, \quad (2.1)$$

де, P_n – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

$K_з$ – середньорічна вартість кредиторської заборгованості.

Період обороту (погашення) кредиторської заборгованості ($\Pi_{окз}$), розраховується в днях за такою формулою (2.2):

$$\Pi_{окз} = 360 / K_{окз}, \quad (2.2)$$

Важливість аналізу і управління кредиторською заборгованістю обумовлюється її значною часткою в поточних пасивах підприємства, її зміни помітно позначаються на динаміці показників його платоспроможності і ліквідності.

На нашу думку аналіз кредиторської заборгованості необхідно проводити в такій послідовності:

- оцінювання величини, структури та динаміки джерел формування активів підприємства, складовою частиною яких є кредиторська заборгованість;
- аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості;
- порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості
- оцінка стану та якості кредиторської заборгованості.

Першій та другий напрям здійснюється за допомогою використання прийомів горизонтального і вертикального аналізу, останній – за допомогою абсолютних та прийому відносних величин.

На нашу думку на останньому етапі необхідно провести дослідження фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими та абсолютними показниками з метою з'ясування стану платіжної дисципліни (рис. 2.1).

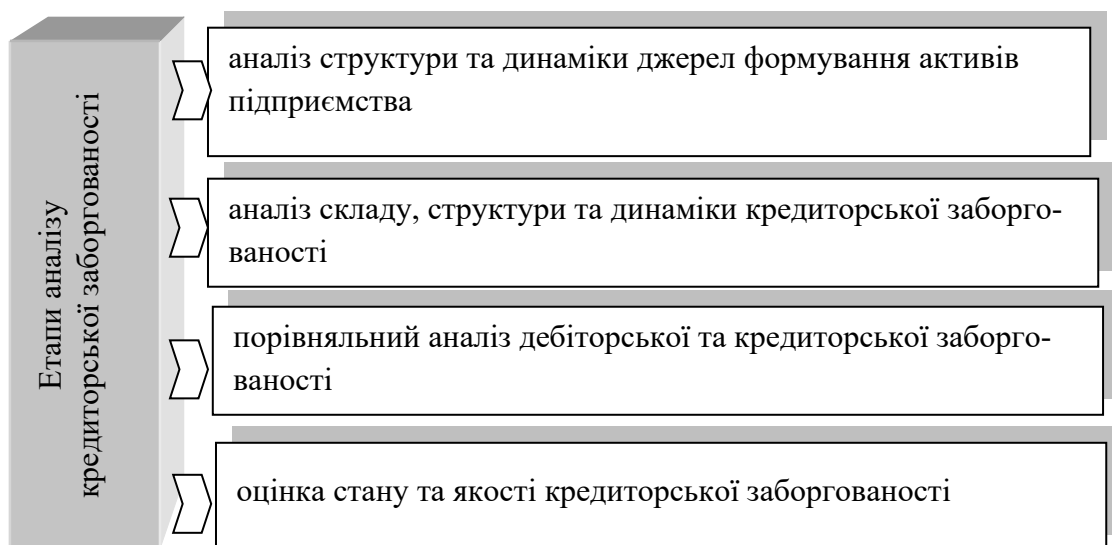


Рис. 2.1 – Етапи аналізу кредиторської заборгованості*

* складено за даними [30,33,34]

Основним джерелом для проведення аналізу кредиторської заборгованості є форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз кредиторської заборгованості за розглянутими напрямами здійснюється за даними фінансової звітності ТОВ «Дружба СВК».

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів
ТОВ «Дружба СВК»*

Показники	Поперед- ній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	221330	287606	66276	29,94
1. Власний капітал, тис. грн.	202468	267773	65305	32,25
– в % до усіх джерел	91,48	93,1	1,62	x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн.	129340	199085	69745	53,92
– в % до усіх джерел	58,44	69,22	10,78	x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	12487	8203	-4284	-34,31
– в % до усіх джерел	5,64	2,85	-2,79	x
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	2902	2775	-127	-4,38
– в % до усіх джерел	1,31	0,96	-0,35	x
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн.	9585	5428	-4157	-43,37
– в % до усіх джерел	4,33	1,89	-2,44	-56,35
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	6375	11630	5255	82,43
– в % до усіх джерел	2,88	4,05	1,17	x
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	3338	5834	2496	74,78
– в % до усіх джерел	1,51	2,03	0,52	x
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн.	3338	5834	2496	74,78
– в % до усіх джерел	1,51	2,03	0,52	x
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	3036	5542	2506	82,54
– в % до усіх джерел	1,37	1,93	0,56	x
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн.	-	-	-	-
– в % до усіх джерел	-	-	-	x
3.4. Інші поточні зобов'язання	1	254	253	253
– в % до усіх джерел	0,01	0,09	0,09	x
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис. грн.	-	-	-	-
– в % до усіх джерел	-	-	-	x

* розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.3 видно що в звітному році порівняно з попереднім джерела формування активів ТОВ «Дружба СВК» збільшилися на 66276 тис. грн або 29,94 %. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 65305 тис. грн. або 32,25%, поточних зобов'язань і забезпечень на 5255 тис. грн. або 82,43% та зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 4284 тис грн. або 34,31%. В продовж двох років підприємство мало власний оборотний капітал, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

В структурі джерел формування активів ТОВ «Дружба СВК» на початок звітнього року найбільшу питому вагу займає власний капітал 91,48%, частка довгострокових зобов'язань і забезпечень склала 5,64% та поточних зобов'язань і забезпечень 2,88 %. На кінець року відбуваються наступні зміни в структурі джерел формування активів, збільшується питома вага власного капіталу до 93,1% та поточних зобов'язань і забезпечень до 4,05%, зменшується питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень до 2,85%. Дані зміни позитивно характеризують діяльність ТОВ «Дружба СВК».

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	3037	5796	100	100	2759	x	90,85	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	-	-	-	-	-	-	-	-

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	3036	5542	99,97	95,62	2506	-4,35	82,54	90,83
– за довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1385	-	45,6	0	-1385	-45,6	-100	-50,2
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	145	222	4,77	3,83	77	-0,94	53,1	2,79
– з оплати праці	461	703	15,18	12,13	242	-3,05	52,49	8,77
– за одержаними авансами	-	3427	0	59,13	3427	59,13	100	124,21
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1045	1190	34,42	20,53	145	-13,89	13,88	5,26
1.3. Інші поточні зобов'язання	1	254	0,03	4,38	253	4,35	в 253 р.	9,17

* розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.4 видно що на кінець звітного року порівняно з початком кредиторська заборгованість ТОВ «Дружба СВК» збільшилась на 2759 тис. грн. або 90,85% це відбулось за рахунок збільшення складових кредиторської заборгованості: за розрахунками на 2506 тис. грн. або 82,54% та інших поточних зобов'язань на 253 тис. грн. або в 253 разів. В структурі кредиторської заборгованості на початок поточного року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками 99,97%, питома вага іншої поточної заборгованості складала 0,03 %, а на кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої поточної заборгованості та, відповідно, зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 4,35% п.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК» на кінець звітного року

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	-	-	-	-
2. За розрахунками*:	3515	5542	3515	2027
– з бюджетом,	984	-	984	-
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	2531	-	2531	-
– зі страхування	-	222	-	222
– з оплати праці	-	703	-	703
– за одержаними (отриманими) авансами	-	3427	-	3427
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	1190	-	1190
3. Інші види заборгованості	1674	254	1420	-
Всього	5189	5796	4935	607

* розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З таблиці 2.5 видно що на кінець звітного року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на суму 607 тис. грн. за рахунок перевищення заборгованості за розрахунками на 2027 тис. грн.

Аналіз якісного стану кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.6.

Розрахунки, які наведені в табл. 2.6 свідчать про те, що в звітному році порівняно з попереднім роком показники якісного стану кредиторської заборгованості у ТОВ «ДРУЖБА СВК» мали негативні зміни.

На нашу думку, на даному етапі також необхідно провести аналіз фінансової стійкості підприємства.

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.6 – Аналіз якісного стану кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
Вихідні показники				
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) , тис. грн.	143652	171390	27738	19,31
2. Середня річна вартість кредиторської заборгованості, тис.грн.	2519,5	4289	1769,5	70,23
Розрахункові показники				
Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Результат: (+) позитивний – негативний
1. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	57,0	40,0	-17	-
2. Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	6,3	9,0	2,7	-

Таблиця 2.7 – Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Дружба СВК» за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис. грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	156344	202468	267773
2. Необоротні активи (1095)	73678	73128	68688
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	82666	129340	199085
4. Короткострокові кредити банків (1600)	-	3338	5834
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	82666	132678	204919
6. Запаси (1100)	69416	99074	117267
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд 6))	13250	30266	81818
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	13250	33604	87652
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	-	-	-
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Абсолютна стійкість	Абсолютна стійкість	Абсолютна стійкість

* розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З даних табл. 2.7 видно що впродовж аналізованого періоду ТОВ «Дружба СВК» мало власні оборотні кошти для придбання запасів, тому фінансова

ситуація є абсолютно стійкою. Можна зробити висновок про покращення фінансового стану ТОВ «Дружба СВК».

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Дружба СВК»
за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії	1495	0,811	0,915	0,931	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	1595+1695+ +1700	0,234	0,093	0,074	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	82666	129340	199085	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1495 – 1095	0,529	0,639	0,743	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	1495 – 1095	0,694	0,873	0,909	0,1
	1195+1200				

* розраховано за даними фінансової звітності підприємства

З даних табл. 2.8 видно що коефіцієнт автономії впродовж досліджуваного періоду відповідає нормативному значенню що свідчить про незалежність ТОВ «Дружба СВК» від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт співвідношення власних та залучених коштів також знаходиться в межах норми, що пов'язано зі зменшенням величини залучених коштів. Його значення на початок і на кінець звітнього року свідчить, що на кожну 1 грн. власних коштів підприємство залучає 0,093 грн. та 0,074 грн. залучених коштів. Зменшення цього показника на кінець звітнього року свідчить про послаблення залежності ТОВ

«Дружба СВК» від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Показник наявності власних оборотних коштів впродовж двох років збільшується. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на початок попереднього року відповідає нормі, а на кінець та початок звітнього року значно перевищує нормативне значення. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами в попередньому році не відповідає нормативному значенню, а на кінець звітнього року показник збільшується, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів.

Таким чином за результатами аналізу фінансової стійкості ТОВ «Дружба СВК» можна зробити висновок про достатньо стійкий фінансовий стан підприємства впродовж досліджуваного періоду.

3. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1. Характеристика організації обліку у ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Рациональна організація бухгалтерського обліку передбачає таку його будову, при якій він забезпечив би своєчасне виконання завдань планування, контролю, управління та надання повної правової й неупередженої інформації при мінімальних затратах засобів і праці.

Схематичне відображення організації бухгалтерського обліку наведено на рис. 3.1.

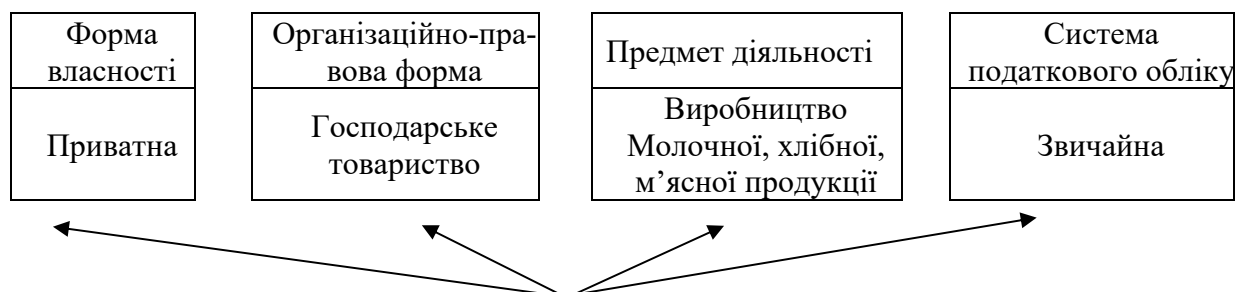


Рис.3.1 – Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК»

Єдність системи обліку у ТОВ «ДРУЖБА СВК» забезпечується трьома нерозривно пов'язаними видами обліку: оперативним, статистичним та бухгалтерським.

Усі види обліку (статистичний, бухгалтерський, оперативний) взаємопов'язані, але кожний з них має свої конкретні об'єкти та особливості. Кількісне відображення та якісну характеристику господарської діяльності з метою контролю і їх управління забезпечує система господарського обліку, що складається з трьох елементів: статистичного, бухгалтерського, оперативного.

Оперативний облік на підприємстві представляє собою спосіб спостереження і контролю за окремими операціями та процесами з метою управління ними. Він здійснюється безпосередньо на робочому місці. Метою оперативного обліку є швидке одержання інформації про виробництва, реалізацію продукції. Оперативним обліком на підприємстві є облік робочого часу, облік відвантаження та реалізації продукції, облік ходок автотранспорту та інші. Він служить

для поточного, повсякденного управління підприємством і не потребує суворого документального оформлення. Інформація оперативного обліку може передаватися усно (по телефону, у бесіді тощо). Порядок його ведення на підприємстві не регламентується.

Статистичний облік у ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться шляхом складання статистичних форм звітності. Статистичні дані є достовірними і надаються в повному обсязі, у встановлені терміни та за зазначеними адресами. Порядок подання статистичних даних визначається у формах державної статистичної звітності.

Організація та ведення бухгалтерського обліку у ТОВ «ДРУЖБА СВК» регламентується Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, Порядком подання фінансової звітності та низкою інших нормативно-правових актів, які затверджуються Міністерством фінансів України і визначають принципи і методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Облікова політика ТОВ «Дружба СВК» складена та відповідає вимогам Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік у ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації.

Бухгалтерія у ТОВ «ДРУЖБА СВК» – це самостійний структурний підрозділ апарату управління, який здійснює бухгалтерський облік господарської діяльності підприємства. Бухгалтерія здійснює безпосередній вплив на виконання плану постачання, виробництва і збуту продукції, рентабельність та інші економічні показники діяльності підприємства.

Організація роботи бухгалтерської служби передбачає визначення прав та обов'язків головного бухгалтера та підлеглих йому облікових працівників, визначає побудову бухгалтерської служби на підприємстві, її місце в системі управління та взаємодію з іншими підрозділами підприємства тощо.

Метою організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК» є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності.

У ТОВ «Дружба СВК» використовується план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій і організацій № 291 зі змінами та доповненнями. З метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації з дозволу головного бухгалтера вводиться додаткова система субрахунків.

У ТОВ «Дружба СВК» використовується централізована форма організації бухгалтерського обліку, наведена на рис.3.2.

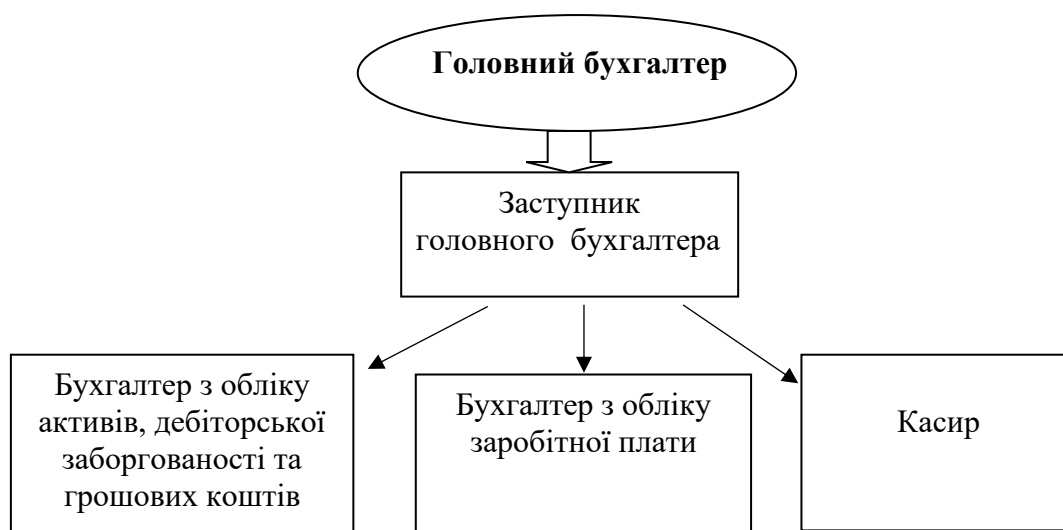


Рис. 3.2 – Структура бухгалтерської служби ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві покладено на головного бухгалтера. Головний бухгалтер забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності; організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

Штат бухгалтерії у ТОВ «Дружба СВК» складається з головного бухгалтера Узунової І.Д., заступника головного бухгалтера Влаєва С.С., а також 2

бухгалтерів, кожен з яких відповідає за свою частку роботи згідно посадової інструкції та касира (табл.3.1).

Таблиця 3.1 – Склад бухгалтерії та зміст службових обов’язків бухгалтерів ТОВ «Дружба СВК»*

Посада	Скорочений зміст службових обов’язків
Головний бухгалтер	Загальне керування обліком та звітністю. Організовує контроль та ревізію. Перевіряє та підписує первинну та річну бухгалтерську документацію. Облік розрахунків з постачальниками послуг. Облік валютних операцій та розрахунків по податкам та платежам.
Заступник головного бухгалтера	Здійснює контроль за роботою з ведення бухгалтерського обліку зобов’язань і господарських операцій (реалізація послуг, розрахунків з постачальниками та замовниками за надані послуги, рух грошових коштів на валютних і гривневих рахунках). Веде оперативний облік надходжень і платежів грошових коштів, здійснювати обов'язковий продаж частини валютної виручки, розміщує вільні грошові кошти на банківських депозитних внесках, складає щомісячні оперативні дані про рух грошових коштів за транзитним і поточними рахунками підприємства. Бере участь у розробці та здійсненні заходів, спрямованих на дотримання фінансової дисципліни та раціональне використання ресурсів.
Бухгалтер з обліку активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів	Веде облік матеріалів на підприємстві. Складає оборотні відомості за матеріальними рахунками 20,26 та ін. Веде облік за рахунками 10, 11, 12,13, 15, 22. Нараховує амортизацію нематеріальних активів. Веде облік розрахунків з покупцями. Веде облік за рахунками 361, 362. Веде облік матеріалів за субрахунками рахунку 20 та виробництва за рахунками 23, 25, 26 . Веде облік грошових коштів за рахунками 301,311,333.
Бухгалтер з обліку заробітної плати	Здійснює прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу і готує їх до лічильної обробки. Приймає і контролює правильність оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильної обробки, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності. Здійснює нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витрачанням фонду оплати праці. Здійснює реєстрацію бухгалтерських проводок та їх рознесення.
Касир	Здійснює операції, пов’язані з прийманням та видаванням готівкових грошових коштів через касу підприємства, зберігає всі прийняті цінності. Одержує в установах банку готівку, здійснює записи в касовій книзі операцій одержання і видавання готівки за кожним прибутковим касовим ордером і видатковим документом в день їх надходження або видавання. Підписує прибуткові касові ордери та видаткові документи відразу після одержання або видавання по них готівки, а на доданих до них документах ставить штамп «Сплачено».

*складено за даними наказу про облікову політику ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, оскільки саме в них зафіксовані факти здійснення господарських операцій. Працівники підприємства створюють і передають первинні документи,

які відносяться до сфери їх діяльності, за графіком документообігу. Вільні рядки в первинних документах підлягають обов'язковому прокреслюванню.

Первинні документи складаються у бухгалтерії ТОВ «Дружба СВК» під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів на підприємстві можуть складатися зведені облікові документи.

Документ може бути підписаний особисто, із застосуванням штампу, символу або іншим механічним чи електронним способом посвідчення. Підписи осіб, відповідальних за складання первинних документів на обчислювальних машинах та інших засобах організаційної техніки, виконуються у вигляді пароллю або іншим способом авторизації, що дає змогу однозначно ідентифікувати особу, яка здійснила господарську операцію.

Первинні документи у ТОВ «Дружба СВК» складаються на бланках типових форм, затверджених Державним комітетом статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених відповідними міністерствами і відомствами. Поряд із цим ТОВ «Дружба СВК» може використовувати виготовлені самостійно бланки, які повинні обов'язково містити реквізити типових або спеціалізованих форм.

У випадках, установлених законодавством, бланки первинних документів можуть бути віднесені до бланків суворого обліку.

Первинні документи підлягають обов'язковій перевірці працівниками, які ведуть бухгалтерський облік. Така перевірка здійснюється за формою (перевіряється повнота і правильність оформлення документів та наявність у них обов'язкових реквізитів) та за змістом (установлюється відповідність господарської операції діючому законодавству, логічна ув'язка окремих показників).

Бухгалтеру на підприємстві забороняється приймати до виконання первинні документи на операції, що суперечать законодавчим і нормативним актам, установленому порядку приймання, зберігання і витрачання грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей та інших активів, що порушують договірну і

фінансову дисципліну, завдають шкоди власникам, іншим юридичним і фізичним особам. Такі документи повинні бути передані головному бухгалтеру підприємства для прийняття рішення.

Перевірені та прийняті до обліку первинні документи підлягають обробці.

Усі документи, що додаються до прибуткових та видаткових касових ордерів, а також документи, що стали підставою для нарахування заробітної плати та інших подібних виплат, підлягають обов'язковому погашенню штампом або на них робиться надпис «Одержано» чи «Сплачено» із зазначенням дати (числа, місяця, року).

На ТОВ «Дружба СВК» використовується автоматизована система ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності (рис. 3.3).

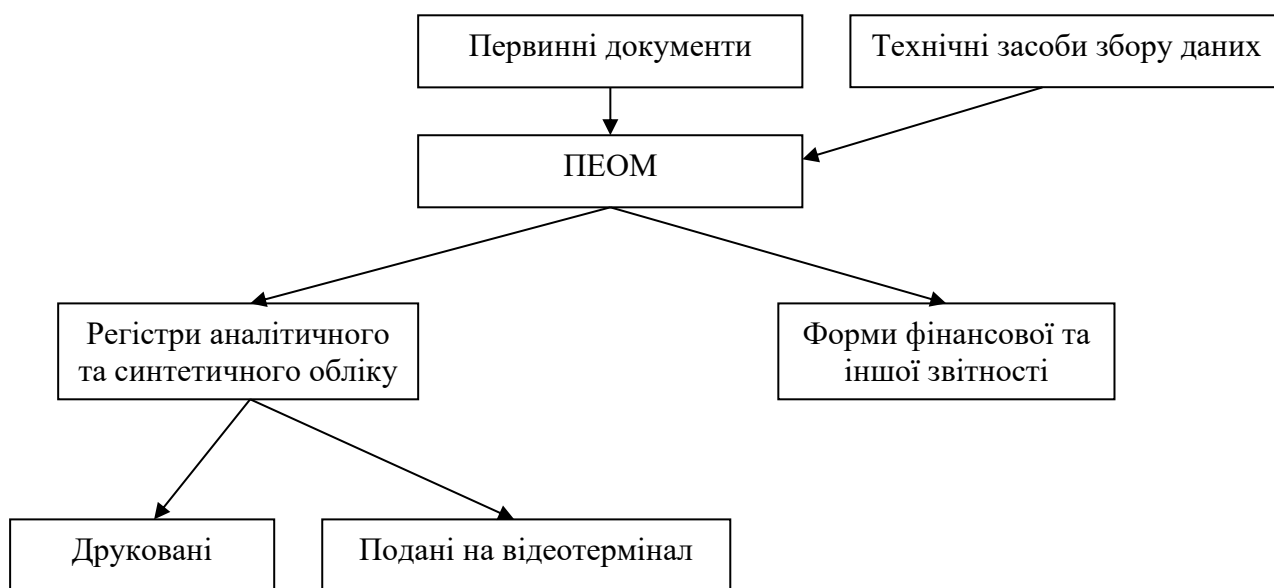


Рис. 3.3 – Схема автоматизованого обліку у ТОВ «Дружба СВК»

При використанні комп'ютера для ведення бухгалтерського обліку бухгалтеру не потрібно заповнювати звичні облікові регістри. Достатньо лише ввести дані первинних документів і номери кореспондентських рахунків до журналу операцій, а комп'ютер самостійно сформує всі облікові регістри, складе бухгалтерський баланс і необхідні форми звітності. Автоматизований облік зручний ще й тим, що дає змогу одержати інформацію про фінансовий та майновий стан

підприємства не лише на звітну, а й на будь-яку іншу дату. Використання автоматизованого обліку дає змогу повністю убезпечитися від помилок, оскільки, як правило, при автоматизованому обліку ведеться тільки один обліковий регістр, всі інші формуються автоматично, і ризик помилки при перенесенні даних між регістрами дорівнює нулю.

На основі даних бухгалтерського обліку у ТОВ «Дружба СВК» складається фінансова звітність, яку підписують керівник та бухгалтер підприємства (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Компоненти фінансової звітності ТОВ «Дружба СВК»*

Компонент звітності	Призначення
Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	Надання інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.
Форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»	Надання інформації про доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період.
Форма №3 «Звіт про рух грошових коштів»	Надання інформації про надходження і вибуття грошових коштів внаслідок операційної та іншої діяльності підприємства.
Форма №4 «Звіт про власний капітал»	Надання інформації про зміни у власному капіталі.
Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	Виклад облікової політики та пояснення інформації наведеної у відповідних фінансових звітах.

* складено за даними [5]

Мета, склад, принципи підготовки фінансової звітності, визнання та розкриття її елементів на підприємстві визначені Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Метою складання фінансової звітності на підприємстві є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

У ТОВ «Дружба СВК» фінансову звітність складають та подають з відповідною податковою декларацією, фінансову звітність за перше півріччя минулого звітного року, за минулий звітний рік та за перше півріччя поточного звітного року. ТОВ «Дружба СВК» – сільськогосподарське підприємство, яке не є платником податку на прибуток.

3.2. Облік розрахунків з постачальниками ТОВ «Дружба СВК»

Облік розрахунків з постачальниками у ТОВ «Дружба СВК» ведеться у відповідності до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 11 «Зобов'язання».

ТОВ «Дружба СВК» при здійсненні діяльності співпрацює з постачальниками та іншими кредиторами, придбає у них основні засоби, добрива, насіння та посадкові матеріали, запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали тощо.

Між ТОВ «Дружба СВК» та підприємством – постачальником укладається договір відповідно до законодавства України, в якому наводиться інформація про умови договору, права та обов'язки сторін, предмет угоди, порядок розрахунків, терміни виконання умов тощо.

За умови складеного договору, ТОВ «Дружба СВК» отримує рахунок на оплату, в якому вказується, найменування продукції, товарів, робіт або послуг, реквізити постачальників, сума до оплати. На підставі рахунка на оплату перераховуються кошти поточного рахунку ТОВ «Дружба СВК» на рахунок постачальника. Оплата рахунків ТОВ «Дружба СВК» здійснюється у готівковій та безготівковій формах. Безготівкова оплата здійснюється за допомогою платіжних доручень, як розрахункових документів, які містить доручення платника банку, здійснити переказ визначеної в ньому суми коштів зі свого рахунку на рахунок постачальника. Готівкова оплата заборгованості здійснюється за допомогою видаткового касового ордеру.

При попередній оплаті постачальник виписує та надсилає рахунок-фактуру ТОВ «Дружба СВК», воно сплачує кошти по цьому рахунку, а потім постачальник відвантажує товарно-матеріальні цінності. В залежності від операції: якщо відбувається придбання товарів або продукції, яка випускається зі складу виписується накладна, при цьому якщо продукція або товари доставляються автотранспортом виписується *товарно-транспортна накладна*. Якщо здійснюються роботи, тоді виписується *акт прийому виконаних робіт*, в якому фіксується фактичне виконання будівельно-монтажних робіт на об'єкті будівництва та ремонтних робіт. Якщо надаються послуги, то виписується *акт наданих послуг*. Потім

постачальником виписується податкова накладна.

Схематичне відображення документального оформлення розрахунків з постачальниками у ТОВ «Дружба СВК» наведено на рис.3.4.



Рис. 3.4 – Схематичне відображення документального оформлення розрахунків з постачальниками ТОВ «Дружба СВК» [26]

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконанні роботи і надані послуги у ТОВ «Дружба СВК» ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». В кредит рахунка записують суми, належні постачальникам за товарно-матеріальні цінності або виконані роботи і надані послуги на підставі рахунків-фактур, актів прийняття виконаних робіт та інших документів, а на дебет - оплату зазначених документів, зарахування взаємних вимог, пред'явлені претензії у зв'язку з виявленням недостачі під час приймання матеріалів.

В бухгалтерії ТОВ «Дружба СВК» використовується тільки субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», на якому ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками. Субрахунок 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» не відкривається, тому що підприємство не співпрацює з іноземними постачальниками.

Розрахунки з постачальниками ведуть, як правило, після відвантаження товарно-матеріальних цінностей, виконаних робіт, наданих послуг, або одночасно з ними.

Облік розрахунків ТОВ «Дружба СВК» з постачальниками наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3. – Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з постачальниками ТОВ «Дружба СВК»

Господарські операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Відвантаження товару – перша подія			
1. Отримано запасні частини від ТОВ «Агропост»	207	631	11079,08
2. Відображений ПДВ	641	631	2215,82
3. Сплачено рахунок ТОВ «Агропост»	631	311	13294,90
4. Нараховано кошти транспортній організації без ПДВ	207	685	1700
5. Відображений ПДВ	641	685	340
6. Сплачено рахунок транспортній організації	685	311	2040
Видача авансу – перша подія			
1. Видано аванс постачальнику	371	311	9193,73
2. Відображений податковий кредит	641	644	1838,75
3. Отримано насіння від постачальника (без ПДВ)	201	631	10450,64
4. На суму ПДВ	641	631	2090,13
5. Нараховано податковий кредит на суму авансу	644	64	1838,75
6. Оплачена решта суми	631	311	10450,64
7. Відображено аванс в залік заборгованості	631	371	9193,73

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа на оплату.

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунку 631 відбувається у відповідних машинограмах.

У фінансовій звітності ТОВ «Дружба СВК» інформація про розрахунки з постачальниками відображається у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у IV розділі «Поточні зобов'язання та забезпечення» рядку 1615 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В даній кваліфікаційній роботі розглянуті питання обліку і аналізу розрахунків з постачальниками на прикладі ТОВ «Дружба СВК».

В першому розділі роботи були розглянуті питання економічної сутності обліку розрахунків з постачальниками на підприємстві: поняття та класифікація кредиторської заборгованості; наведені завдання обліку розрахунків з постачальниками та нормативно-правова база, розглянуто форми здійснення розрахунків, синтетичний та аналітичний облік розрахунків з постачальниками, а також відображення інформації щодо обліку розрахунків з постачальниками у фінансовій звітності підприємства.

В другому розділі роботи наведена техніко-економічна характеристика ТОВ «Дружба СВК», здійснено аналіз основних фінансово-економічних показників його діяльності. Розглянуті підходи до методики аналізу кредиторської заборгованості, наведені етапи здійснення аналізу кредиторської заборгованості, за якими був проведений її аналіз: оцінювання величини, структури та динаміки джерел формування активів підприємства, складовою частиною яких є кредиторська заборгованість; аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості; порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості; оцінка стану та якості кредиторської заборгованості.

За результатами аналізу фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Дружба СВК» можна зробити висновок про наявність тенденції до покращення його діяльності впродовж двох років. Так, що в звітному році порівняно з попереднім обсяг продукції ТОВ «Дружба СВК» зменшився: в натуральному виразі на 17,31%, в діючих цінах – на 31,42%, а в порівнянних цінах –17,31%. Середня оптова ціна за 1 т. продукції зменшилась на 17,06 %. Чистий дохід від реалізації продукції в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 19,71%. Повна собівартість реалізованої продукції в звітному році збільшилась на 2,75 %, це відбулось за рахунок збільшення собівартості реалізованої продукції на 24,22%, адміністративних витрат – на 3,72%, проте

зменшились витрати на збут на 4,29 %. Це призвело до збільшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 3,4 коп.

Фінансовий результат до оподаткування ТОВ «Дружба СВК» був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 19023 тис. грн або 40,34%. Причиною цього стало збільшення прибутку від основної операційної діяльності на 6905 тис. грн. або 14,04% та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 12886 тис. грн. або в 6,6 рази; негативний вплив здійснило зменшення прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності на 685 тис. грн або в 228,3 рази та збільшення збитку від іншої діяльності на 83 тис. грн або 109,21%..

На ТОВ «Дружба СВК» погіршилось використання таких видів ресурсів:

- матеріальних, про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 0,077 та збільшення матеріаломісткості на 1,25;

- трудових, про що свідчить зменшення продуктивності праці 1 працівника облікового складу на 52878 тис.грн. або на 25,05%, водночас, а середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу підвищилась на 6161,6 грн. або на 5,17%;

- основних засобів, про що свідчить зменшення фондіввіддачі на 0,045 грн., що негативно характеризує використання основних засобів.

Фондорентабельність в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 13,02%п., рентабельність виробництва – на 2,85 % п., але відбулось зменшення рентабельності на 2,46 % п.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості показав, що на кінець звітного року порівняно з початком кредиторська заборгованість ТОВ «Дружба СВК» збільшилась на 90,85% це відбулось за рахунок збільшення заборгованості за розрахунками на 82,54% та інших поточних зобов'язань в 253 рази. В структурі кредиторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками 99,97%, питома вага іншої поточної заборгованості склала 0,03 %, на кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості збільшилась

питома вага іншої поточної заборгованості та, відповідно, зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 4,35% п.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства свідчить, що на кінець звітного року сталося перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на суму 607 тис. грн.

Аналіз якісного стану кредиторської заборгованості підприємства свідчить про те, що в звітному році порівняно з попереднім роком показники якісного стану кредиторської заборгованості у ТОВ «Дружба СВК» мали негативні зміни: коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 17 оборотів, середній термін обороту кредиторської заборгованості збільшився на 2,7 дні.

В третьому розділі роботи розглянуті питання організації обліку та обліку розрахунків з постачальниками у ТОВ «Дружба СВК». Облік у товаристві ведеться згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» в Україні», Податковим Кодексом України, Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, та іншими нормативно-правовими актами, якими необхідно керуватися при веденні бухгалтерського обліку, за допомогою автоматизованої форми обліку. Облік ведеться бухгалтерією за допомогою автоматизованої форми обліку, а також із застосуванням програм: MS Word, MS Excel для обробки інформації.

Облік розрахунків з постачальниками у ТОВ «Дружба СВК» здійснюється відповідно до НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та ПСБО 11 «Зобов'язання». ТОВ «Дружба СВК» при здійсненні діяльності співпрацює з постачальниками та іншими кредиторами, придбає у них основні засоби, добрива, насіння та посадкові матеріали, запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали тощо. Розрахунки з постачальниками здійснюються на підставі договору. Облік ведеться у первинних документах типової форми, на субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками», товариство не співпрацює з іноземними постачальниками. Оплата рахунків ТОВ «Дружба СВК» здійснюється у готівковій та безготівковій формах. Узагальнення інформації за субрахунком 631 відбувається у відповідних машинограмах. Інформація про

розрахунки постачальниками відображається в IV розділі пасиву «Поточні зобов'язання і забезпечення» форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

На підставі проведених досліджень, підприємству можна запропонувати наступні заходи щодо покращення його діяльності:

- проводити своєчасне оновлення програмного забезпечення для ведення обліку розрахунків, яке призначене для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві;

- вдосконалити контроль за веденням обліку договорів і строків їх подання;

- створити графіки документообігу – відомо, що точне дотримання графіків документообігу сприяє своєчасному і повному відображенню в облікових регістрах здійснення господарських операцій;

- необхідно застосувати заходи щодо покращення ефективності використання ресурсів – основних засобів, а також матеріальних та трудових;

- регулярно здійснювати аналіз кредиторської заборгованості за запропонованими етапами та контроль за її станом, що сприятиме ефективному управлінню кредиторської заборгованістю та посиленню якості контролю за своєчасним здійсненням розрахунків між підприємствами.

Отже, реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку розрахунків з постачальниками ТОВ «Дружба СВК» призведе до значного підвищення результативності його діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 15.02.2024р.)
2. Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001р. № 2374 – III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text> (дата звернення: 20.02.2024р.)
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р № 2755-VI (зі змінами та доповненнями): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.02.2024р р.)
4. Витрати: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 від 31.12.1999 № 318 (зі змінами та доповненнями): URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 15.02.2024р.)
5. Загальні вимоги до фінансової звітності: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 (зі змінами та доповненнями): URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 25.02.2024р.).
6. Зобов'язання: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 від 31.01.2000 № 20 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 25.02.2024р.)
7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30.11. 1999 № 291 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 25.02. 2024р.)
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30.11.1999 року (зі змінами та доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 5.03.2024р.).
9. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг затверджена постановою НБУ від 29.07.2022 р. № 163 (зі

змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> дата звернення: 5.03.2024р.).

10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28 березня 2013 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv> (дата звернення: 15.03.2024р.).

11. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148. (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0148500-17> (дата звернення: 17.02.2024 р)

12. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз: практикум: навч. посіб. / Одес. нац. акад. харч. технологій. 3-тє вид., Львів: Магнолія 2006, 2015. 326 с.

13. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / Паянок Т.М., Лаговський В.В., Краєвський В.М. та ін. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 426 с.

14. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2015. 756 с.

15. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. / Добровський В.М., Боднар М.І., Свідерський Є.І. та ін.; за ред. В.М. Добровського. Київ : А.С.К., 2009. 976 с.

16. Бухгалтерський облік в Україні: підручник / за ред. Р.Л. Хомяка. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2006. 1008 с.

17. Должанський М. І., Должанський А.М. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: навч. посібник. Л.: Львівський банківський інститут НБУ, 2013. 494 с.

18. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 670 с.

19. Орлов І.В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів

господарювання: теорія і методологія: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010.

20. Основи підприємницької діяльності : підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. 515 с.

21. Поліщук М.П., Михайленко П.П. Основи підприємницької діяльності: підручник .Житомир: ЖІТІ, 2000. 172 с.

22. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Знання, 2007. 668 с.

23. Сопко В. Бухгалтерський облік : навч. посібн. для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищ. навч. закл. Тернопіль: Астон, 2012. 496 с.

24. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік: навч. посіб. 3-тє, переробл. і доповн. К.: Знання, 2016. 664 с.

25. Фінансовий облік: підручник: у 2 ч. / Бондар М.І. та ін. Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2012. Ч. 1. 2012. 553 с.

26. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми: Сумський державний університет, 2018. 395 с.

27. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства // Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки. 2015. № 1(4). С.38-42

28. Гончарук С.М., Чапко Т.С. Розрахунки з постачальниками: облік та аналіз впливу на ефективність підприємства // Молодий вчений.2022. № 9 (109). С.129-132

29. Мельник Н.Б. Облік розрахунків векселями: теоретична суть і методичні аспекти ведення. URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14674/1> (дата звернення 20.02.2024р.)

30. Міщук Є. В., Сідорова І. І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. URL:
http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf (дата звернення 25.03.2024р)

31. Мулик Т.О., Томчук О.Ф., Федоришина Л.І. Аналітичне забезпечення заборгованості підприємства в умовах антикризового управління // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 1. С. 146–160.

32. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. 2016. №2 (69). С.160-164.

33. Савченко А. М., Коротаєва І. Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна» // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №18 (2019), 174-180 URL: <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення 25.03.2024р.)

34. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління // Економіка харчової промисловості. 2018. Т.10, Вип.4. URL: <https://www.fie.onaft.edu.ua/uk/site/archives> (дата звернення 25.03.24р.)

35. Шот А.П., Сівак В.С. Аналітичне забезпечення обліку і контролю виконання договірних зобов'язань з постачальниками // Економіка та суспільство. 2021. Вип. 30.

36. <http://zakon.rada.gov.ua>